

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. X. An doctoris Parisiensis anastasis, qua Bruno fuerit conversus, sæculo
præterito, quod pro falsa haberetur, e Breviario Romano fuerit expuncta,
et qui hanc vel tunc, vel ante arrodere primum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

A tabescentem relinques. Ac tandem sub finem *Epistolæ* addit: Fratritatem tuam diu incolorem memorem consilii nostri, nec voti immemorem vigere, sedulus exopto. *Hæc sunt incitamenta, hi stimuli, a Brunone, quo Radulphum ad voti, quod in collatione cum eo habita emiserat, solutionem pertraheret, studiosè sane ac industrie adhibiti, quibus majores acrioresque, ut idem votum exsolueret, Sanctum nostrum, cui indubie illius identidem recurrebat memoria, opus habuisse, quis edicat? Bruno itaque fortiori, quam quod voti emissio ortaque hinc obligatio afferebat, incitamento, ut monachum indueret, sicque votum monachici habitus assumendi exsolueret, nequitiam indiguit. Verum an idem etiam de nova magisque austerà, quam in Cartusia ac deinde in Calabria tenuit, vitæ norma dicendum?*

uti nec ad magis austeram, quam in Cartusia ducit, vitam.

185 Cum Sanctus, uti infra docebo, aliquanto temporis spatio, antequam in Cartusiæ eremum secederet, in Sicca-fontanæ deserto monachum seu, si mavis, eremitam verosimiliter egerit, fieri potest, ut ubi, concepto paulatim majori divini amoris æstu, auctoque hinc penitentia agenda desiderio, vitam magis austeram ducturus cum aliis, quibus eandem voluntatem inspirarat, in Cartusiæ eremum sese receperit. Fieri etiam potest, ut eo post emissum habitus monachici assumendi votum, nulla plane alia accedente causa, sese idcirco contulerit, quod ob dilatam diu voti exsolutionem rigidiori magisque austero vitæ genere divinæ bonitati, quam hinc offensam putarit, satisfacere voluerit. Quare nec novo fortiorique, quam esset voti emissi religio, Sanctus noster, ut in Cartusiæ eremum, sæculo relicto, secederet, incitamento indiguissè videtur. Verum etsi id ita sit, nequitiam tamen consequens est, ut reipsa ad emissum monachici habitus assumendi votum fortior efficaciorque, quo tandem in Cartusiæ eremum pulsus fuerit, non accesserit. Atque id quidem horrendo celeberrimi Parisiensis doctoris, qui, ad tempus rediivus, sese a divina Justitia damnatum, e feretro proclamari, spectaculo factum, traditur a nonnullis; quibus proinde an assentiendum certo sit, nunc indagandum; ut autem hanc non parvi momenti rem, quæ sæculi proxime elapsi eruditorum plurimum ingenia calomnie exercuit, apte discutiam, totum de ea, ut

C distincte magis ordinateque procedam, tractatum in diversos articulos seu §§ dispertiar, nec raro, quæ disserenda venient, ipsismet, cum commode fieri id poterit, Carthusiani anonymi, qui Annalium Ordinis sui librum quartum hactenus non vulgatum contexit, verbis exprimam, tum ut Operis hujus, cujus desiderio non neminem teneri intelligo, specimina quædam exhibeam, tum ne forte eorum, quæ ad doctoris Parisiensis anastasis probandam in illo afferuntur, magnique fieri intelligo, vim imminuisse existimer. Ab iis, quæ sæculis binis proxime elapsis huc facientia evenere, duco exordium.

§ X. An doctoris Parisiensis anastasis, qua Bruno fuerit conversus, sæculo præterito, quod pro falsa haberetur, e Breviario Romano fuerit expuncta, et qui hanc vel tunc, vel ante arrodere primum inceperint, et qui hisce contra sese opposuerint.

AUCTORE C. B.

Secessui S. Brunonis in Cartusiæ eremum seu causam seu occasionem præbuisse doctoris Parisiensis, qui suam proprio ore damnationem e feretro adstantibus denunciavit, luctuosissimam illam ac notissimam historiam, longissimo sane annorum spatio creditum jam fuerat, cum tandem sæculis binis proxime elapsis inventi sunt, qui illam aut in dubium revocare, aut etiam conquestis undecumque argumentis impugnare sunt ausi. Ac primus quidem, quod sciamus, qui eam (ipsa sunt suppeditata ab Annalium Cartusiensium libri quarti auctore anonymo verba) in dubium cæperit revocare, fuit Renatus Benedictus (imo verosimiliter, uti infra docebo, secundo tantum loco mox hic nominandus Papyrius Massonus) vel alius, qui ejus nomine Legendam Sanctorum, Gallica veste donatam, circa elapsi proxime seculi occasum (id est, cum hæc sæculo præterito scripta sint, ante annum 1600) publicavit, qui in Vita sancti Brunonis ad marginem e regione illius narrationis adscripsit, « Guigonem nihil ejusmodi habere in Vita sancti Hugonis episcopi, » et insuper, « clericos Parisiensis ecclesie his refragari. » Unde sentimus, huic historie nunquam quemquam refragaturum, si de canonicatu Parisiensis mentio non irrepisset in meram rei gesta narrationem, quod unicum et solum postea fuisse videtur totius seminarium discordiæ. Utrum vero ille homo canonicus vel doctor fuerit, inferius dicemus. Secundus, qui huic dubietati succinuit, fuit Papyrius Massonus, qui obiit anno MDCXI, vir accuratioris litteraturæ.

Doctoris Parisiensis anastasis, que, quamvis a Renato Benedicto

E

F

187 Illic lib. 5 Annalium Francorum, pag. cxxxii agens de tempore foundationis ordinis Cartusiensium, postquam pauca de sancto Brunone et Landuino retulit, hæc verba subdit: « Petrus Cluniacensis, cognomine Mauriacenus, » qui Crasso et Ludovico vixit, Ordinis hujus » auctores Brunonem et Landuinum nominat, » cumque originem, institutum ac mores Cartusianorum accuratissime describat, nullam » mentionem canonici Parisiensis facit, qui inter solemnes inferias dicitur respondisse mortuus. » Hæc ille, cujus totum dubium videtur verti circa silentium Petri et canonicatum damnati hominis. Sed et Renati Benedicti, et Massoni animadversiones non tanti fuere ponderis, ut potuerint impedire, quo minus summus Pontifex Gregorius XV, indicto per universam Ecclesiam sancti Brunonis festo, singulis annis a quibuscumque clericis et religiosis colendo, ejus Officium componi et a sacra rituum Congregatione recognitum et approbatum in Breviario Romano apponi (anno scilicet 1625) præciperet, cujus secundi Nocturni tres Lectio-

atque etiam a Massono in dubium fuisse vocata,

nes

AUCTORE
C. B.

Urbani VIII
jussu Breviario Romano
fuerat inserta.

ex eodem
deinde

nes ex ejus Vita desumptæ sunt, quarum secunda totam hanc continet anastasin sub nomine cujusdam magistri, nulla facta specifica mentione doctoratus vel canonicatus.

188 Urbanus quoque octavus, Gregorii successor, novo decreto Officium sancti Brunonis cum narratione stupendæ historiæ Breviario Romano inseri voluit, ut testatur clarissimus Sausæius in Epistola didascalica his verbis: « Prodiit interim in lucem Breviarium Romanum, cui ex Urbani VIII decreto Officium sancti Brunonis recens insertum fuerat. In hoc narratio illa, brevi quidem, sed aperta continebatur serie. At Parisiensi Breviario tum recognoscendo ego cum aliis illustrissimi domini archiepiscopi et venerabilis capituli delegatis operam impendebam. Institerunt hæc occasione Cartusiani Parisienses, ut sancti Brunonis festum ac Officium die ejus natali consignaretur, siquidem in Breviario nostro hactenus locum non habuerat. Honestæ eorum postulationi visum est concedendum. Ascriptus fuit igitur sanctus Bruno Lutetianis Factis, sed eo pacto, ut narrationis prædictæ in Officii ejus lectionibus neququam mentio fieret, quam suppressam paulo post etiam videre licuit in Romano divinorum Officiorum codice. » Hæc ille, in cujus verbis detegitur vera totius discordiæ causa, quam diximus supra, nullam aliam fuisse, præter mentionem de canonicatu factam in quibusdam hujus historiæ narrationibus.

189 Posthac, revolutis aliquot annis, Joannes Launoiius ultimam doctoratus lauream recte ambiens, typis edita thesi, palam, stimulante Marsya viro doctissimo, in scholis theologicis asseruit, « Quidquid de defuncti doctoris trina e feretro emissa voce vulgatum fuerat, esse totum fictitium et commentitium, denique anilem fabulam. » Astantibus placuit: nam Non hoc ista sibi tempus spectacula poscit. Non inde tamen, (ut vera sanaque loquamur) sed ex aliis excellentis eruditique ingenii datis speciminibus cupita merito donatus est laurea. Qui, sibi complacens ex approbata contra redi-vivi historiæ thesi, hanc validiori stabiliturus argumentatione adit Romam. Ibi, quibus potuit, viis et laboribus institit, ut illud prodigium e Romani Breviarii lectionibus absunderetur, simulans maxime ex eo, quod in acceptatione festi sancti Brunonis Parisiis actum fuerat, clerum et Cartusienses Parisienses id expetere. Hæc sunt artes, quibus ad id obtinendum eum fuisse usum, ei exprobrat (pag. 114 et 115) auctor (Theophilus Raynaudus nimirum) Hercules Commodiani his verbis: « Et potuit, » inquit, « recisioni illi facilitatem accersere, quod tu, » qui præsens aderas, quibus nosti artibus, et præsertim magno fragore Parisiensis cleri et academiæ infamiam, et abs te conficta civitatis regiæ vota, ut ea narratio, etiamsi vera esset, præteriretur, urgebas. Hoc postremum docuerunt litteræ tuæ. Priora, quæ germanis simam mutationis (in Officio nimirum S. Brunonis factæ) causam continent, et aliis et mihi sapientissimus e Congregatione rituum theologicus liquido confirmavit. » Et paulo post: « Dicendum alibi, quis te Parisiensis Romæ juverit, faciens ut persuasum haberetur, Patres Cartusianos expunctionem hujus narrationis e Breviario expetere etc. »

190 Qui sacræ rituum Congregationi præ-

erant, totius Breviarii jussu Urbani VIII, qui tamen antea (vide num. 188) Officium S. Brunonis, doctoris Parisiensis anastasin complectens, Breviario Romano inseri jusserat, tunc incumbentes recognitioni, viri religiosi et incorruptæ integritatis, non Launoii artibus decepti, sed sapientioribus inducti rationibus, non hujus solum historiæ narrationem, sed et egregiam illam piissimamque fidei confessionem, ab ipso Brunone morti proximo prolatam et tertiæ secundi Nocturni lectioni jussu Gregorii XV insertam, simul ex eodem Breviario, sicut et multa alia ex aliis aliorum Sanctorum lectionibus expungi curaverunt. Hi postea a Christophoro Puteano, Cartusiæ Romanæ Priore, nomine reverendi Patris Cartusiæ Prioris et totius Ordinis ministri generalis, oblato libello supplicii, interrogati de hujusmodi recisione tale dederunt responsum, teste Theophilo Raynaudo, « Mentem sacræ Congregationis numquam fuisse, im-probare aut in dubium vocare narrationis hujus veritatem; sed consultius visum esse, eam expungere, quod mos ecclesiæ ferat, in sacris Officiis Sanctorum, qui religiosas familias instituerunt, recensere eorum Vitas, non causas, ex quibus ad instituendum Ordinem suum fuerint impulsæ. » Et post pauca addit, a viro sapientissimo, Romæ tunc morante accepisse: « Cum aliunde breviantæ essent lectiones Officii sancti Brunonis, nihil occurrisset, quod minori incommodo removeri posset. » Cæterum sacram Congregationem de convellenda ejus narrationis veritate, vel de ea depretianda ne cogitasse quidem. »

191 Non absimile quid paulo ante testatus fuerat Bartoldus Nihusius, scribens ad amplissimum virum Andream Sausæium (adi, quam didascalica hujus Epistola, Coloniae Agrippinæ anno 1643 excusa in fronte præfert, Epistolam) his verbis: « Sciscitatus fui Romæ per Janum Nicium Erythræum e sacra Congregatione, quæ Ritibus dirigendis invigilat ac præstat, quid illa censeret. Et ecce, respondetur, nequaquam istud, quod diximus, e Breviario summotum, quod judicaretur esse fabulosum, sed alia de causa. » Hæc autem causa diserte ac liquido proditur in libro, in Vaticana bibliotheca asservato, de Rebus in Romani Breviarii recognitione mutatis; ubi inter acta congregationis, habitæ die Jovis xvi Januarii mdcxxxi, hoc decretum legitur: « Fuit resolutum, quod de lectionibus S. Brunonis amoveatur illud, quod ponitur fuisse causam suæ conversionis ob majorem brevitatem, et quia nihil facit ad sanctitatem S. Brunonis. » Hæc ex citato libro desumpta sunt ab erudito viro Emanuele Schelstratio ejusdem bibliothecæ Vaticanæ præfecto, ad instantiam V. P. procuratoris generalis Ordinis nostri, a quo et ad nos nuper transmissa sunt. Non igitur, quod fabulosa censeretur, uti conabantur persuadere, qui correctionem urgebant, hæc historia e Breviario Romano expuncta est, sed ob majorem brevitatem, et quia nihil faciebat ad sanctitatem sancti Brunonis. Nec propterea sacræ Congregationis mens fuit prohibere, ne, qui vellent, eam suis Breviariis insererent.

192 Quam ob rem postea, nempe annis mdcxlviii et mdccli Breviariis Lutetiæ Parisiorum editis « Apud societatem typographicam librorum Officii ecclesiastici, ex decreto Concilii Tridentini imprimendorum, » restituta est,

D
fuit expuncta quod tamen idcirco.

E

quod falsa putaretur.

F

factum non esse,

A est, nullo reclamante. Hæc necessario præfanda duximus, ut lector præmoneretur, non debuisset a doctore Launoio asserti, e Lectionibus sancti Brunonis solummodo deletum fuisse, quidquid ad illud prodigium spectabat, aliamque nullam potiore causam summovendi aliquid e Breviario ecclesiasticis præscribi regulis, præterquam deprehensam falsitatem; quandoquidem, ut jam vidimus, celeberrima illa Corporis et Sanguinis Christi in Eucharistia professio, a sancto Brunone facta sub mortem, ab ipsis sacrae Congregationi præpositis etiam sublata est, quam nemo ita vecors erit, ut sentiat idcirco deletam fuisse, quod falsa sit, ut prudenter ante nos monuit Joannes Columbi Societatis Jesu, in sua scilicet, in qua præterea num. 94 et seq. nonnulla, quæ verbis jam recitatis Annalium Cartusienis libri quarti auctor anonymus, in medium adducit, de Cartusianorum initis Dissertatione num. 8 sic scribens: Iidem (Romani sacra rituum Congregationis) censors sustulerunt e Breviario celeberrimam illam Corporis et Sanguinis Christi in Eucharistia professionem, a Brunone factam sub mortem, quam nemo ita vecors erit, ut sentiat idcirco delevisse, quod falsa sit; qui enim Turre in Calabria morienti astiterant, scripserunt ad socios in Cartusia commorantes, et alios toto orbe monachos morituros in hæc verba locutum esse: « Credo panem et vinum, » quæ consecrantur in altari, esse post consecrationem verum corpus Domini nostri Jesu Christi et verum Sanguinem. »

B 195 Hæc Columbius, et post hunc Cartusianus anonymus proxime laudatus; et quibus sane, aliisque a posteriori hoc scriptore supra adductis, lucuosus doctoris damnati historiam, quod falsa putaretur, e Breviario Romano non fuisse sæculo præterito expunctam, indubitatum apparet. Verum, etsi id ita sit, reliqua tamen omnia, quæ verbis recitatis idem Cartusianus anonymus tradidit, veritati tam certo non consonant. Ac primo quidem, quod ad scriptores, Parisiense doctoris ad tempus rediivi prodigium in dubium revocare primum aggressos, pertinet, perperam verosimilius hos inter Renato Benedicto locum primum, Massono dumtaxat secundum concedit. Etsi enim Massonus anno demum 1611 vitam cum morte commutavit, suos tamen Francorum Annales, in quibus animum illa de re dubium declaravit, anno 1378 in lucem typis emisit, cumque Renatus Benedictus arti criticæ parum dederit, verosimilius apparet, e Legendæ, num. 186 laudatæ, editionibus, non priori, quæ anno 1377, ipsomet curante Renato, prodit, sed posterioribus dumtaxat, anni nempe 1385, solique penes me exstanti anni 1395, quas alii curavere, Notulan, num. 186 memoratam, in margine fuisse adjectam. Deinde vero, cum de Lectionibus S. Brunonis illud, quod conversationis ejus causam fuisse ponitur, anno 1651, uti e verbis, num. 191 datis, intelligitur, e Breviario Romano fuerit amotum, non satis capio, qui iter, quod Launoius, ut idipsum e Breviario expungendum curaret, Romam suscepit, differrit etiam, ut verbis num. 189 recitatis fit, possit in tempus, quo is damnati doctoris Parisiensis historiam, veluti commentitiam ac anilem fabulam jam traduxerat thesi publice proposita, quod anno circiter 1653 factum, ipsemet innuit in Præfatione, quam suæ de vera causa secessus S. Brunonis in eremum anno 1646 typis primum datæ Dissertationi præmisit. Adhæc etsi Gregorius XV. cum sacra Rituum Congregatio S. Brunonis Offi-

indubitatum apparet, etsi interim,

cium, doctoris Parisiensis anastasim complectens, anno 1622 approbasset, anno sequenti, ut de eo Officium semiduplex ab omnibus ubique fidelibus recitari libere ac licite possit, data Bulla concesserit ac indulserit, illud tamen Officium Breviario Romano inseri, primum jussisse videtur Urbanus VIII, uti ex Tractatu a Patribus Cartusianis hujatibus mecum communicato intelligo.

194 Alia minoris momenti, quæ in supra recitata Cartusiani anonymi verba observari adhuc possent, omitto et progredior modo ad scriptores præcipuos, jam memoratis adjungendos, tam qui doctoris Parisiensis, quæ Sanctum nostrum in Cartusie eremum pepulerit, anastasim improbarunt, quam qui contra tutari eandem, ut veram, contra Launoium sunt conati. Ac primo quidem, cum hos inter sint nonnulli, qui mihi, utpote, hactenus inediti, ad manum non sint, et tamen ab anonymo Annalium Cartusienis Libri quarti auctore memorentur, ipsa vel idcirco scriptoris hujus verba, huc spectantia, transcribo. Sic habent: Inter eos, qui fabulosam non esse doctoris Parisiensis, sese damnatum e feretro vociferati, historiam, probare sunt conati, primas facile mereretur Franciscus Ganneronius, monachus Montis-Dei eruditissimus, si Opus suum ineditum hactenus inter privatos parietes non latuisset. Hic, ubi audivit, Launoium publica thesi proposita nisum fuisse probare; omnia esse ficticia, quæ de homine damnato hactenus vulgata fuerant, arrepto calamo Tractatum satis amplum scripsit, quem, « Vindiciæ geneseos » Cartusienis » inscriptum, misit in Cartusiam anno mdcxl. Aliquot post annis Andreas Sausseus, edito Martyrologio Gallicanæ ecclesiæ primum celebris, causam nostram tutatus, objectiones adversariorum nonnullas diserte elisit scripta illa doctissima ad Bertoldum Nihusium Epistola, quam ipse Nihusius Colonie Agrippinæ anno mdcxlv typis dedit sub inscriptione Epistolæ Didascalice. « In ea se, licet » suppresso nomine, impugnatum sentiens Launoius Dissertationem edidit anno mdcxvi. » De vera causa secessus S. Brunonis in eremum. Launoio statim reposituit Theophilus Raynaudus Soc. Jesu, sub nomine Honorati Leotardi inscripto libello, « Hercules Commodianus. » Haud diu post archangelus Monchozon, professor Cartusie Tolosanæ, grande volumen exaravit, R. P. Pegonio Majoris Cartusie Priori dicatum, cui hunc titulum præfixit: « Cartusianus » Alitiphilus *, pro avita decertans traditione » de institutione Ordinis Cartusienis. »

195 In hoc volumen non solum rationes et argumenta præfatorum auctorum, sed et eorum tractatus integros, de verbo ad verbum excerptos, congressit, multis nihilominus additis ex ingenio suo exquisitis rationibus. Latet etiam nunc hoc Opus, nobis fere solis notum. Denique Joannes Columbi Soc. Jesu novissimus omnium athleta surrexit, qui recenti Dissertatione, de Cartusianorum initis edita anno mdcxviii nova validaque argumenta certissimasque auctoritates prioribus superjecit. Ista Cartusianus anonymus, qui etsi, a Columbio nova validaque pro doctoris rediivi historia firmanda adducta fuisse argumenta, non immerito asserat, talia tamen hæc non fuisse, ut ab omnibus assensum extorserint. Ac imprimis quidem Mabillonius in Operibus suis loco non uno Historiam illam, si non pro commento seu fabula, pro narratione equidem habet admodum incerta ac dubia. Nec ei magis favent

AUCTORE C. B.

ut etiam ab aliquibus, hic recensitis, propugnata

E

F

* Alethophilus

strenue fuerit ab omnibus non admittatur ut certa, nec ipse Papatrochius,